

elején épült, majd a 19. század második felében átépítették. Mivel a ház lakott, kutatását csak a pincében tudtuk elvégezni. Pincéjében azonban az aljzatbeton a vastag teknőszigetelés miatt áttörhetetlennek bizonyult.

Éppen ezért csak falkutatással tudtuk megvizsgálni azt, hogy a pince középkori eredetű-e.

Megvizsgáltuk a pincelejárót, a hevederíveket, a pince valamennyi falát. Egységes, barokk téglapítményt találtunk, melyet az 1700-as évek elején építettek. Későbbi átépítések során déli falának keleti része és keleti falának déli része betonból készült falat kapott, ez utóbbiba négyzetes alakú szellőzőt vágtak. A keleti fal északi részén az új csúszda kialakításakor a már téglával egyszer megújított barokk falat ismét, ezúttal betonnal kiegészítették. A pince északi részének keleti felén felvonóház épült. A lépcsőlejáró 7,5 m hosszú, 1,2 m széles, a szabálytalan alaprajzú középpilléres pince 7,7×6,1 méteres belméretű. A falak aljáig (a járósízig) végzett falkutatás során középkori részleteket nem találtunk.

SIKLÓSI GYULA

166. Székesfehérvár, Piac tér

(Fejér megye) *Kk; Kú*

Az Alba Plaza áruház építése során a Palotai kapuhoz vezető késő középkori-török kori dorongút kis részletét dokumentáltuk.

KULCSÁR MIHÁLY

167. Székesfehérvár, Romkert

(Fejér megye) *Kk; Kú*

A Lux-féle kőtár rekonstrukciója során, annak felbontott téglapadlója alatt a Monostor-bástya építési rétegét (benne közép- és török kori kerámiaedények töredékei, üvegedény töredéke, égett embercsont, nagy mennyiségű állatcsont, ágyúgolyók) dokumentáltunk.

KULCSÁR MIHÁLY

168. Székesfehérvár, Várfal-park, Megyeház u. 9–11.

(Fejér megye) *Á; Kk*

A feltárások azért váltak szükségessé, mivel a városfalak állapota ezen a szakaszon életveszélyessé vált, illetve helyreállításukhoz nélkülözhetetlen volt eredeti nyomvonaluk ismerete.

A 13. század végén épült városfal ma kb. 150–160 cm széles maradványait a Megyeház u. 11. sz. ház udvarán tártuk fel. Nagy méretű, formátlan kövekből sárgás habarcsba rakták, teljes szélességét a keleti falélét megsemmisítő barokk falak miatt nem állapít-

hattuk meg. Alapozásának alját a mai udvarszint alatt 220 cm-re találtuk meg. pusztulási törmelékének alja (a mai udvarszint alatt 1 méterre) a „zwinger” egykori járósíntjét jelzi. Külső falától kb. 10 méterre nyugatra húzódott a külső, 17. századi városfal belső éle. Ezt másodlagosan felhasznált kőfaragványokból, kváde-
rekből, fehér habarcs felhasználásával emelték. Szélessége kb. 210–220 cm volt. Alapozása alá az ingoványos altalajba formátlan, nagyobb méretű köveket dobáltak. Alapozásának alja a mai udvarszint alatt 360 cm-re volt. Kiszedett helyét a Megyeház u. 9. udvarán találtuk meg, a beásás szája 60 illetve 80, alja 230 illetve 260 cm-re volt a mai udvarszint alatt. Ezek alatt mindkét kutatóárkunkban az altalajba dobált formátlan, nagyobb köveket találtunk, fent említett alapozáshoz hasonlóan.

A mai támfal előtt mindkét árunkban találtunk középkori falmaradványokat, melyek a 13. századi városfalra ültetett tornyok, esetleg támpillérek maradványai lehettek. Teljes feltárásukra nem volt módunk.

A Várfal-parkban összesen négy árkot húztunk 1. számmal jelölt árunkban megtaláltuk a ma is álló várfalszakasz zokliját, mely kb. 15–40 cm-rel ugrott előre a falsíkból. Alját a mai járósínt alatt kb. 220 cm-rel találtuk meg. kisebb kövekből sárga habarcsba rakták.

A 2. sz. árokban az újkori kerítésfal alatt, annak falsíkjától kb. 40 cm-rel előreugorva megtaláltuk a városfal sárga habarcsos, formátlan kövekből rakott alapozását.

3. sz. árunkban kb. 30 cm-rel a mai járósínt alatt feltártuk a városfal maradványát. A sárgás-fehér habarcsba rakott nagyobb kövekből álló fal mai szélessége 180 cm, mivel keleti éle a mai téglapadló alatt húzódik. E városfalszakasz irányát 4. sz. árunk adataival határoztuk meg.

Ebben az árokban a városfal kiszedett helyét, illetve egy fehér habarcsos, újjáépített kb. 190–200 cm szélességű csonkját tártuk fel. Ezek alapján meghatározható a Megyeház u. 13. nyugati támfala mellett a városfal vonalvezetése.

SIKLÓSI GYULA

169. Tatabánya, 17. lh.

(Komárom-Esztergom megye) *B; Á*

1998. január 19. és február 16. között leletmentést folytattunk a Környe felé vezető, Tatabányát elkerülő út nyomvonalán. A terepbejárások során talált bronzkori és Árpád-kori edénytöredékek alapján települést feltételeztünk. A kijelölt 5 kutatóárkban azonban csak csekély számú bronzkori oldaltöredék és Árpád-kori oldaltöredék, illetve nyílcsúcs került elő, objektumot nem tudtunk megfigyelni.

Az út nyomvonalán kívül, még ugyanezen a lelőhelyen szántás során megbolygatott kemence faltját figyeltük meg, s ezt egy kisebb szelvényvel fel is tártuk. A kemence tapasztásából egy 12–13. századi kiegészíthető cserépbogrács került elő, valamint egy bográcsfazék peremtöredéke.

(A leletek a Tatabányai Múzeumba kerültek.)

LÁSZLÓ JÁNOS

170. Tatabánya, 52. sz. lh.

(Komárom-Esztergom megye) **B; LT; Á**

1998. március 30. és április 11. között, valamint augusztus 17-től november 3-ig dolgoztunk Tatabánya – 52. számú lelőhelyén. A terület folyóvíz partján fekvő lankás partoldal. A két ásatási periódus alatt a következő objektumok illetve objektumrészletek kerültek elő.

A késő bronzkori urnamezős kultúra idejéből való négy gödör állatcsontokkal és kerámiatöredékekkel, egy cölöpvázás ház részlete, a területen elszórva összesen öt kemence és egy kőalapozás részlete. Kibontottuk egy kelta ház déli oldalát, ahol szintén sok állatcsontot és korongolt kerámiatöredékeket találtunk. A területen találtunk még egy 12–13. századi kerámiával datálható földbe mélyített házat, sarkain egy-egy nagy méretű kővel és egy szintén erre az időszakra datálható gödröt.

A leletek a Tatabányai Múzeumba kerültek.

LÁSZLÓ JÁNOS

171. Tatabánya, Dózsakert

(Komárom-Esztergom megye) **U; B; LT; M**

1998. július 6-án kezdtük meg az építkezés által veszélyeztetett őskori és honfoglalás kori település feltárását, melynek anyagi fedezetét elsősorban pályázatok útján sikerült biztosítani (NKA Múzeumi Szakkollégiuma, MKM Kulturális Örökség Főosztálya, Tatabánya Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala).

Célunk a veszélyeztetett terület egészének feltárása volt. A területen 14,5×8 m nagyságú szelvényt mértünk ki, melyeknek teljes feltárását be is tudtuk fejezni, így összességében az idén 560 m² területet sikerült feltárnunk.

A feltárás legfontosabb eredményeképpen előkerült a 10. századi települést övező/védő árokrendszer bejárata a kaput tartó oszlopszerkezet nyomával és egy újabb szabadtéri kemence. Az árok bontása során őskori és 10. századi kerámiatöredékek mellett a legfontosabb lelet egy 10. századi félkész aranykarkötő volt (súlya: 5,5 gramm). A korszakhoz még két gödör és egy kisebb árok tartozott.

A kelta település két újabb földbemélyített házát

tártuk fel gazdag kerámia- és csontanyaggal, illetve előkerült több bronz- és vastárgy (elsősorban tűk, fibulák, kések) is.

A feltárás leggazdagabb leletanyagát a késő bronzkori (a halomsíros kultúra késői, és az urnamezős kultúra korai időszaka) településrészlet szolgáltatta. Két újabb gödör mellett befejeztük a tavaly megtalált földbe mélyített műhely feltárását. Ebből az időszakból az igen gazdag kerámia- (síkozott peremű tálak, fazekak, sűrűn kannelúrozott peremű és oldalú tálak, fazekak restaurálható töredékei, két szinte teljesen ép kis tál, síkozott díszítésű tapasztástöredékek stb.) és csontanyag mellett számos bronztárgy (tűk, ruhadíszek), továbbá olvadékok illetve salak került elő. A legkiemelkedőbb lelet egy tokos balta homokkőből készült teljesen ép öntőformája. A késő bronzkori temető két újabb sírja is feltárássra került.

A korai bronzkori makói kultúra szórványosan előkerült leletanyaga mellett feltártunk a kultúra településéhez tartozó két gödröt is, ahonnan belső díszes tálak, fazekak, csészék töredékei származnak.

A neolit emlékanyag – a későbbi korok építkezéseinek köszönhetően – továbbra is csak szórványosan, települési jelenség nélkül – került elő.

Az idei évben sikerült a veszélyeztetett terület egészét, összességében a terület mintegy 95%-át feltárni.

Az ásatáson részt vett: Száraz Csilla régész és Tokai Gábor, Rácz Tibor, Füredi Ágnes, Báthory Gábor, Bortár István, Köhler Kitti, Gergely Balázs, Molnár Attila, Jakucs Gábor egyetemi hallgatók (ELTE).

VÉKONY GÁBOR – CSEH JULIANNA

172. Tatabánya, Felső-rét-föld

(Komárom-Esztergom megye) **B; Á**

Az előző évben megkezdett feltárást folytattuk az idén, s 316 m² felületet tártunk fel 1998. május 25. és július 17. között.

A lelőhely az Által-ér partján található, a meder fölé mintegy egy méterrel emelkedő kiemelkedésben. Az előző év megfigyelései ebben az ásatási idényben is megismétlődtek. A lelőhelyen a legkorábban a korai bronzkorban laktak, újonnan sikerült megfigyelni a cölöplyukakat, amelyek vélhetően egy épület vázát jelentették; környékükön nagy mennyiségű edénytöredéket találtunk. Az Árpád-korból további földbe mélyített épület maradványait tártuk fel, betöltésében fémeszközökkel és edénytöredékekkel. Szintén a 11–12. századra keltezhető az a külső kemence-komplexum, amelyben egy tüzelőtérből négy kemencét képeztek ki, az egyiknek az oldalát kövekkel erősítették meg.

(A leletek a Tatabányai Múzeumba kerültek.)

LÁSZLÓ JÁNOS